

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve

2011. aasta aruanne

Sisukord

Eesistuja eessõna	3
Tegevdirektori eessõna	6
ESMA roll ja eesmärgid	8
ESMA juhtimine	9
ESMA eesmärgid	10
ESMA pärast esimest tegevusaastat – teemad, ülesanded ja saavutused	14

Eesistuja eessõna

Mul on hea meel esitleda Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) 2011. aasta – meie esimese tegevusaasta – aruannet.

Esimene tegevusaasta on olnud väga sündmusterohke nii meile, uuele Euroopa järelevalveasutusele, kui ka Euroopa finantsturgudele. Kui ESMA Euroopa väärtpaberiturge reguleeriva asutusena 1. jaanuaril 2011 tegevust alustas, oli olukord kõnealustel turgudel habras ja muutus aasta jooksul, kui Euroopa turgude väärtus järsult langes, veelgi kehvemaks.

Hoolimata Euroopa finantsturgude olukorrast oli aga ESMA-le määratud roll selge ning ma usun, et oleme Euroopa Liidult (EL) saanud ülesannete täitmisega toime tulnud. Selle saavutasime tervet ELi hõlmava turujärelevalve kaudu, mis on korraldatud tihedas koostöös liikmesriikide pädevate asutustega ja mille raames seati tekkivate riskide kindlakstegemiseks sisse tõhus koordineerimine meie sõsarasutustega – Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga (ESRB). ESMA töötab ka selle kallal, et rakendada finantsturge käsitlevaid uusi õigusakte, mille eesmärk on heastada mõned finantskriisi käigus ilmnunud puudused finantsturgude reguleerimises ja järelevalves.

Alustades seadusandlike muudatuste tegemise ja nende rakendamise pikka protsessi, andis ESMA koos teiste uute Euroopa asutuste ning riikide tasandi järelevalveorganitega füüsilise kuju Euroopa kõikehõlmavale reaktsioonile seoses finantskriisiga. Mina isiklikult näen ESMA loomist uue ajastu algusena investorite kaitsmisel ning hästi toimivate ja stabiilsete turgude tagamisel kogu Euroopa Liidus. Positiivne tagasiside ja toetus, mida ma ESMA eesistujana viimase 12 kuu jooksul olen saanud, kinnitab, et meie sammud nende eesmärkide saavutamiseks on olnud õiged.

ESMA on praegu ainuke Euroopa järelevalveasutus, kelle vastutusalasse kuulub turuosaliste üle otsese järelevalve teostamine, ning ainulaadne on ka tema roll eeskirjade koostamisel ja kooskõlastamisel. Seda kohustust täidab ta äärmiselt olulises ja varem reguleerimata valdkonnas, teostades järelevalvet reitinguagentuuride üle. Alates 2011. aasta juulist on ESMA ainuke reitinguagentuuride järelevalveorgan ELis ning iga reitinguagentuur, kes soovib siin tegutseda, peab esitama ESMA-le registreerimistaotluse. 2011. aastal registreeris ESMA kokku 16 reitinguagentuuri, nende hulgas sellised suured turuosalised nagu Fitch, Moody's ja Standard & Poor's, aga ka mitu muud ELis tegutsevat reitingute andjat. Euroopa

järelevalve kehtestamine reitinguagentuuride üle on pöördelise tähtsusega saavutus ning eeltingimus usaldusväärsemale reitinguprotsessile, tänu millele on võimalik saavutada paremini toimivad turud. Selleks et tagada reitinguagentuuride jätkuv vastavus uutele läbipaistvust, sõltumatust ja sisemist juhtimist käsitlevatele eeskirjadele, teostas ESMA 2011. aasta detsembris esimesed kohapealsed kontrollid, mis on küll vaid esimene samm reitinguagentuuride üle teostatava järelevalve korra kehtestamisel, kuid millest saab tavapärase osa meie järelevalvetööst selles turusektoris.

Kuigi reitinguagentuurid olid ESMA esimesel tegevusaastal oluline valdkond, oli see vaid osa ulatuslikest aasta jooksul ette võetud toimingutest. Esile tasub tõsta selliste küsimuste käsitlemist nagu kavandatud käitumiseeskirjad välkkauplemisega tegelevatele äriühingutele, struktureeritud investeerimisfondide ehk börsil kaubeldavate fondide müük ning poliitikaalane töö seoses selliste uute ELi eeskirjadega, mille kohta ESMA peab esitama nõuanded või tehnilised standardid. Mõnikord tundus tõepoolest, et meie reguleerida on ka väärtpapereid käsitlevates õigusaktides kasutatavad akronüümid, kui mürdsime pead selliste lühendite üle nagu MiFID II (uus finantsinstrumentide turgude direktiiv), EMIR (Euroopa turu infrastruktuuri määrus), UCITS (eurofondid), AIFMD (alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitlev direktiiv) ja CRA III (reitinguagentuuride määruse muutmise ettepanek).

Usun, et ESMA suutis 2011. aastal olla talle usaldatud ülesannete kõrgusel seoses ühe meie peamise eesmärgiga – omandada ELi investorite kaitse parandamisel aktiivne roll –, suunates mitu meetet selliste kindlate ja kohanemisvõimeliste turgude edendamisele, kus investoritele oleks kättesaadav läbimõeldud investeerimisotsuste tegemiseks vajalik teave. Praegustel turutingimustel püüdlevald jaainvestorid jätkuvalt suurima võimaliku tasuvuse poole, mistõttu nad on sunnitud tegutsema neile tundmatutes valdkondades. Vastusena ühe sellise tooterühma kasvavale populaarsusele andis ESMA investoritele esimese kogu ELi hõlmava hoiatuse välisvaluuta toodetesse investeerimisega kaasnevate riskide kohta.

Kaitset ei vaja üksnes jaainvestorid ning kui möödunud sügisel tekkis mure seoses kuulujuttude ja lühikeseks müügi võimaliku mõjuga, suutis ESMA edukalt kooskõlastada ja ühtlustada finantseerimisasutuste suhtes lühikeste netopositsioonide keelu kehtestamist mitmel Euroopa turul. Peale selle esitas ESMA avalduse seoses raamatupidamiseeskirjade nõuetekohase kohaldamisega riigi võlakohustuste suhtes. Siinkohal sooviksin kasutada võimalust ja tänada isiklikult kõiki inimesi, kes 2011. aastal ESMA edukusse panustasid. Täna kõiki oma ELi liikmesriikide ametiasutuste kolleege, kes järelevalvenõukogu liikmetena on suunanud ESMA tegevust sel keerulisel ajal. Minu kolleegid juhatuses väärivad

aga tänu oma hoolikuse ja võimekuse eest Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve juhtimisel, sealhulgas mitmeaastase tööprogrammi ja eelarve koostamisel ning tööjõu korraldamisel.

Lõpuks sooviksin siiralt tänada kõiki ESMA töötajaid nende pühendumise eest möödunud aastal ning äärmiselt kvaliteetse töö eest, mida nad on organisatsiooni nimel teinud, et täita ESMA eesmärgid: tõhustada investorite kaitset ning tugevdada ELis stabiilseid ja hästi toimivaid finantsturge.

Tunnen juba ette rõõmu selle pidevalt kasvava pühendunud eurooplastest koosneva töörühma juhtimisest.

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve
eesistuja
Steven Maijoor

Tegevdirektori eessõna

Möödunud aastal loodi uus amet – Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve. Tegevdirektorina tunnen uhkust selle üle, et mul on võimalus anda ülevaade ESMA esimesest tähtsast tegevusaastast.

Uue Euroopa ameti asutamine võib olla tõeline katsumus igasugustel asjaoludel, ent ESMA loomise fooniks oli keeruline olukord nii Euroopa finantsturgudel kui ka finantskriisist tingitud seadusandlike algatuste arvu märgatav kasv. Peale selle jäi ESMA ja teiste Euroopa järelevalveasutuste loomise lõpliku otsuse tegemise (september 2010) ning tegevuse reaalse alustamise vahele (1. jaanuar 2011) väga vähe aega.

Esimesed tegevuskuud kulusid valdavalt selleks, et kavandada ja kinnistada uue asutuse tegevuse ja menetluslik alus, sealhulgas otsuste tegemise menetlus, eesistuja ning tegevdirektori valimine ning esialgseid finants- ja inimressurssidega seotud menetlused. Lisaks neile varastele haldusega seotud ülesannetele kolis ESMA ka oma kontori teisele poole Seine'i – uus peakontor asub Pariisi 7. linnaosas.

Oma esimesel tegevusaastal suutis ESMA edukalt täita paljud oma uued eesmärgid. Peamiselt pöörati tähelepanu kõrgetasemelise tegevusvõimekuse säilitamisele tervel üleminekuajal, et saavutada meie ambitsioonikas tööprogrammis kehtestatud tähtsad sihid seoses poliitikadokumentide koostamise ja reitinguagentuuride otsese järelevalve alustamisega, aga ka investorite kaitse ja finantsstabiilsuse edendamise ning järelevalvealasele lähenemisele suunatud tegevusega.

Tegevuse korraldamise osas võttis ESMA 2011. aasta alguses üle 35 CESRi (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komitee) töötajat; aasta lõpuks oli nende arv kasvanud 60ni ja uusi töötajaid värvati kõikidesse organisatsiooni tegevusvaldkondadesse. Uue eesistuja ja minu kui tegevdirektori ametisse määramine 2011. aasta kevadsuvel tõi kaasa organisatsioonisisese ümberkorraldamise, mille tagajärjel moodustati ESMA õigusliku vastutuse kajastamiseks mitu uut osakonda ja üksust. Uue struktuuri toetamiseks oli vaja täita mitu olulist ametikohta ning pärast pikaajalist ja põhjalikku valikumenetlust valiti uusi valdkondi juhtima kõrgelt kvalifitseeritud ja muljetavaldavad kandidaadid, kes olid varem olnud tegevad valitsustes, rahvusvahelistes organisatsioonides, reguleerivates asutustes ja erasektoris. Seeläbi sai organisatsioon alates sügisest tugeva juhtimisstruktuuri, mis toetab selle võimekust oma kohustusi täita.

ELi ametina peab ESMA tagama, et tema finants-, hanke- ja muudes haldusmenetlustes järgitakse ELi õigusaktides sätestatud rangeid eeskirju. Organisatsioon võttis edukalt kasutusele ELi raamatupidamissüsteemi (ABAC) ja vaatas põhjalikult läbi oma kehtivad sisemenetlused, et tagada vastavus uute eeskirjadega. Käesoleva aruande B lisas esitatud ESMA esimesest, 2011. aasta raamatupidamisaruandest nähtub, et meie 2011. aasta kulutused olid 20% väiksemad kui eelarves ette nähtud, mis on uue ELi ameti esimese tegevusaasta kohta hea tulemus. Üks valdkond, milles meie tegevus graafikust maha jäi, oli infotehnoloogia, mille puhul õigusloomekava ulatusliku edasilükkumise tõttu suudeti 2011. aastal alustada algselt kavandatust vähem projekte.

Sooviksin ühineda Steveniga ja tänada kõiki ESMA töötajaid nende tubli töö, pühendumise ja tohutu panuse eest, mille nad on ESMA esimese tegevusaasta edukusse nii eraldi kui ka üheskoos andnud. Eelkõige tahaksin avaldada tänu neile, kes nägid üleminekuajal suurt vaeva uue organisatsiooni ülesehitamisega ja olid tunnistajaks selle kasvule 2011. aastal. Minu eriline tänu kuulub Carlo Comportile, kes 2011. aasta lõpus ESMAst lahkus, kuid kelle panus organisatsiooni ülesehitamisse oli märkimisväärne.

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve
tegevdirektor
Verena Ross

ESMA roll ja eesmärgid

ESMA ülesanne on tõhustada investorite kaitset ning edendada Euroopa Liidus (EL) stabiilseid ja hästi toimivaid finantsturge. Sõltumatu institutsioonina tugineb ESMA selle eesmärgi saavutamisel ühtsele eeskirjade kogumikule, tagades selle järjepideva kohaldamise kogu ELis. ESMA aitab kaasa finantsteenuseid osutavate üleeuroopalise tegevusulatuslega äriühingute reguleerimisele, teostades nende üle otsest järelevalvet või kooskõlastades aktiivselt riikide järelevalvetegevust.

ESMA organisatsioonilised tunnused

Järgmised kuus tunnust iseloomustavad ESMA-d ning seda, kuidas ta täidab oma kohustusi ja eesmärgi.

- **Euroopalikkus.** Oma ülesannete täitmisel tegutseb ESMA ELi huvides. Organisatsioon peegeldab ELi mitmekesisust.
- **Sõltumatus.** ESMA on sõltumatu ELi institutsioonidest, riigiasutustest ja finantsturgude osalistest.
- **Koostöövalmidus.** ESMA ja riikide ametiasutused moodustavad finantsturgude järelevalveasutuste ELi võrgustiku. ESMA teeb koostööd kõikide asjakohaste Euroopa organite, sealhulgas Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga (ESRB) ning ELi-väliste reguleerivate asutustega.
- **Vastutustundlikkus.** ESMA otsuste tegemise protsess on läbipaistev ning sidusrühmadesse suhtutakse avatult ja kaasavalt. Organisatsioon annab aru Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, Euroopa Komisjonile ja laiemale avalikkusele.
- **Professionaalsus.** ESMA püüdleb professionaalse tipptaseme poole, võttes tööle finantsturgude kohta tehnilisi eriteadmisi, pädevust ja kogemusi omavaid kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid ning järgides usaldusväärseid tegevuspõhimõtteid ja menetlusi.
- **Tõhusus.** ESMA kasutab oma vahendeid tõhusalt, et saavutada maksimaalne mõju investorite kaitse ning stabiilsete ja hästi toimivate turgude edendamisel Euroopa Liidus.

ESMA juhtimine

ESMAd juhivad kaks tähtsat otsuseid tegevat organit: järelevalvenõukogu ja juhatus. ESMA-l on täiskohaga eesistuja (Steven Maijoor) ja tegevdirektor (Verena Ross). Nii eesistuja kui ka tegevdirektor töötavad ESMA asukohas Pariisis ja nende ametiaeg on viis aastat, mida võib ühe korra pikendada. Eesistuja vastutab järelevalvenõukogu töö ettevalmistamise eest ning juhatab nii järelevalvenõukogu kui ka juhatuse koosolekuid. Samuti esindab ta Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvet organisatsiooniväliselt.

Tegevdirektor vastutab Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve igapäevase juhtimise, sealhulgas personaliküsimuste, iga-aastase tööprogrammi koostamise ja rakendamise, esialgse eelarveprojekti koostamise ning juhatuse töö ettevalmistamise eest.

ESMA järelevalvenõukogu

Järelevalvenõukogusse kuuluvad 27 riikliku ametiasutuse juhid ning vaatlejad Euroopa Komisjonist, EBast, EIOPast ja ESRBst. Peale selle kutsuti alaliste vaatlejatena osalema ka Norra, Island ja Liechtenstein¹. Nõukogu suunab ESMA tööd ning vastutab ESMA arvamuste, suuniste ja soovitude, otsuste vastuvõtmise ning ELi institutsioonidele tehniliste standardite ja nõuannete esitamise eest.

Teave järelevalvenõukogu liikmete kohta ja nende koosolekute kokkuvõtted on kättesaadavad ESMA veebisaidil www.esma.europa.eu/bos.

ESMA juhatus

Juhatusse kuuluvad kuus liiget, kelle on endi seast valinud järelevalvenõukogu liikmed. Juhatuse liige on ka ESMA eesistuja Steven Maijoor, kes juhatab juhatuse koosolekuid. Hääleõiguseta liikmetena osalevad ka tegevdirektor ja Euroopa Komisjoni esindaja (Euroopa Komisjoni esindaja on hääleõiguslik eelarvet käsitlevates küsimustes).

Juhatuse põhiülesanne on keskenduda Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve juhtimisega seotud küsimustele, nagu mitmeaastase tööprogrammi ja eelarve koostamine ning tööjõu korraldamine.

¹ Liechtensteini finantsturgude järelevalveasutus esitas ESMA-le taotluse pärast seda, kui Liechtensteini parlament võttis vastu finantsturgude järelevalveasutuse seaduse muutmise seaduse, mis jõustus 1. jaanuaril 2011. Finantsturgude järelevalveasutuse seadus moodustab finantsturgude järelevalveasutuse ja selle välispartnerite vahelise koostöö ja teabevahetuse õigusraamistiku. Finantsturgude järelevalveasutuse seadusega muudeti sisuliselt abimehhanisme, mida finantsturgude järelevalveasutus võib pakkuda, viies need kooskõlla järelevalvealase koostöö ja teabevahetuse valdkonnas kehtivate rahvusvaheliste normidega, näiteks ESMA dokumentide, ESMA mitmepoolse vastastikuse mõistmise memorandumiga ja ELi õigusaktidega.

Teave juhatuse liikmete kohta ja nende koosolekute kokkuvõtted on kättesaadavad ESMA veebisaidil www.esma.europa.eu/mb.

ESMA väärtpaberituru sidusrühmade kogu

Väärtpaberituru sidusrühmade kogu loodi ESMA asutamismääruse alusel selleks, et hõlbustada sidusrühmadega konsulteerimist ESMA ülesannetega seotud valdkondades. ESMA-l on kohustus konsulteerida koguga seoses oma suuniste ja tehniliste standardite eelnõudega. Kogu 30 liiget, kelle ESMA pärast avalikku kandideerimiskutset kaheks ja pooleks aastaks ametisse nimetas, tulid esmakordselt kokku 2011. aasta juulis. Nad esindavad finantsturgude osalisi, nende töötajaid, tarbijaid, teisi finantsteenuseid kasutavaid jaekliente ning väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid.

2011. aastal valis kogu enda eesistujaks tarbijate esindaja Guillaume Prache'i. Teda abistavad ase-eesistujad Peter de Proft, finantsteenuste kasutajate esindaja, ning Judith Hardt, finantsturgude osaliste esindaja. Kogu pidas 2011. aastal kolm täiskogu koosolekut, mille kokkuvõtted on kättesaadavad aadressil www.esma.europa.eu/smsg.

ESMA eesmärgid

Väärtpaberiturgude usaldusväärusel ja tõhusal reguleerimisel on suur osa Euroopa Liidu (EL) finantsturgude ja majanduse kasvu, terviklikkuse ja tõhususe tagamisel. Tõhus reguleerimine on otsustava tähtsusega tegur turuosaliste usalduse saavutamiseks ja säilitamiseks. Selleks vajalike tingimuste soodustamiseks loodi sõltumatu ELi ametina ESMA, et parandada nii järelevalve-eeskirjade kui ka tavade ühtlustamist.

Ühtlustatud eeskirjade ja nende rakendamise saavutamiseks üle kogu liidu tegutseb ESMA väärtpabereid käsitlevate õigusaktidega seotud standardite kehtestajana ning annab komisjoni volitusel tehnilist nõu. Ühtlasi on tal tähtis roll üleeuroopalise tegevusulatusega finantsasutuste, praegu näiteks reitinguagentuuride või edaspidi kauplemisteabehoidlata otseses järelevalves.

ESMA aastaaruanne on oluline vahend, millega tagatakse Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve vastutus tema eesmärkide ja iga-aastase tööprogrammi täitmisel. ESMA rolli aitavad paremini mõista kuus eesmärki, mille ta on oma tegevusele seadnud:

Järelevalve

Oma otsese järelevalve volituste täitmisel keskendub ESMA praegu ühele finantsturgude osaliste rühmale, nimelt reitinguagentuuridele. Alates 1. juulist 2011 on ESMA reitinguagentuuride registreerimise ja järelevalve eest vastutav organ Euroopa Liidus. Peale selle on uute ELi määrustega ESMA tulevase volituse laiendatud, hõlmates nende alla ka otsese järelevalve kauplemisteabehoidlate üle.

Teostades järelevalvet üleeuroopaline tegevusulatusena finantsturgude osaliste üle, kes võivad mõjutada ELi finantsturgude terviklikkust, aitab ESMA tagada usaldusväärset ja turvalist finantsturud, toetades seeläbi investorite kaitset.

Ühtne eeskirjade kogumik

Standardite kehtestajana töötab ESMA selle nimel, et viia mitmesugustes väärtpaberite reguleerimise valdkondades sisse ühtlustatud regulatiivsed tehnilised standardid. Selliste standardite koostamisega aitab ESMA luua ühtset ELi eeskirjade kogumikku, mis oleks kohaldatav kõikide turuosaliste suhtes ja millega tagatakse võrdsed võimalused terves liidus. Nimetatud ühtne eeskirjade kogumik parandab riigisisese järelevalve kvaliteeti ja terviklikkust, investorite tõhusat ja järjepidevat kaitsmist üle kogu liidu ning järelevalve tugevdamist piiriüleste kontsernide üle.

Lähenemine

ESMA loodi selleks, et edendada järelevalvealast lähenemist, vähendades seeläbi mitmesugustest järelevalvetavade tingitud õigusnormide erinevuste ärakasutamist, mis võib kahjustada mitte üksnes turgude terviklikkust, tõhusust ja korrapärast toimimist, vaid ka finantsstabiilsust.

Õiglaste ja tasakaalustatud järelevalvetavade soodustamiseks korraldab ESMA väärtpaberite reguleerimise valdkonnas kehtivate ELi õigusaktide vastastikuseid eksperdi hinnanguid. Õigusnormide lähenemise saavutamiseks on ESMA-l veel mitu vahendit, sealhulgas võimalus esitada arvamusi ja, viimase võimalusena, algatada liidu õiguse rikkumist käsitlev menetlus.

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve kavatses tugineda oma lähenemisealasele tööle ka tööprogrammi muudes osades, sealhulgas ühtse eeskirjade kogumiku tõhustamisel, esitades suuniseid ja soovitusi valdkondades, kus eeskirjade kohaldamisel esineb erinevusi, ning andes komisjonile nõu küsimustes, mille puhul järelevalvetavade kooskõlastamiseks võib osutada vajalikuks õigusaktide läbivaatamine.

Investorite kaitse

ESMA asutamismäärusega anti Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele juhtroll läbipaistvuse, lihtsuse ja selguse edendamisel finantstoodete ja -teenuste tarbijatele suunatud väärtpaberiturgudel. Selleks, et tagada investoritele ühesugune kaitsetase müügikohast või müüdavast tootest sõltumata, kogub ja analüüsib ESMA teavet tarbimissuundumuste kohta ja koostab vastavaid aruandeid, edendades samas finantstestadmiste ja -hariduse alaseid algatusi ning aidates täiustada ühtseid avalikustamiseeskirju.

ESMA jaoks on väga tähtis jälgida uusi ja olemasolevaid finantstegevuse liike, sest see võimaldab tal hinnata suuniste ja soovitude kohandamise vajadust, et edendada turvalisi ja usaldusväärseid väärtpaberiturge, ning tagada investorite tõhusama kaitse üle kogu liidu.

Kui ESMA peaks tegema kindlaks tooted, millega võib paratamatult kaasneda tõsine oht investoritele, kaalub ta hoiatuste esitamist. Praeguste seadusandlike ettepanekute jõustumisel võib ESMA viimase võimalusena teatavad tooted ajutiselt keelustada. Oma kõnealuse valdkonna tegevuses keskendub ESMA muu hulgas selle tagamisele, et turuosalisel esitavad investoritele selget, mõistetavat ja kehtivate eeskirjade kohast teavet.

Finantsstabiilsus

Selleks et ESMA saaks aidata kaitsta finantsstabiilsust ELi väärtpaberiturgudel, on äärmiselt oluline, et ta pidevalt analüüsiks suundumusi ning teeks varakult kindlaks võimalikud riskid ja nõrgad kohad mikrotasandil ning piiriüleisel ja valdkonnaülel tasandil. Seepärast koostab ESMA Euroopa väärtpaberiturgude majandusanalüüsi ja modelleerib võimalike turusuundumuste mõju.

ESMA teavitab oma järeldustest korrapäraselt ja vajaduse korral ka erakorraliselt teisi Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi kuuluvaid asutusi, Euroopa järelevalveasutusi ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu. Järelevalve käigus mikrotasandi usaldatavuse kohta kogutud andmete koondamine on võtmetähtsusega tervet majandust mõjutavate võimalike makrotasandi riskide olemuse kindlakstegemisel. Seepärast on äärmiselt oluline teavitada korrapäraselt kõiki asjaomaseid poliitikakujundajaid, kelle hulka ELi tasandil kuuluvad finantsteenuste komitee ning majandus- ja rahanduskomitee finantsstabiilsuse töörühm, kellele ESMA esitab regulaarseid aruandeid.

Tegevuse korraldus

Selleks, et ESMA suudaks täita oma arvukaid ülesandeid standardite kehtestaja ning järelevalve teostajana, peab ta olema tõhus ja tulemuslik ELi amet, sest ta peab järgima kõiki

ELi eeskirju ja menetlusi. ESMA on võtnud kohustuse olla läbipaistev ja vastutustundlik organisatsioon ja käesolev aastaaruanne on oluline vahend, mille abil selgitatakse nende eesmärkide täitmise viisi ning näidatakse ESMA aruandekohustust ELi institutsioonide ja laia avalikkuse ees.

ESMA pärast esimest tegevusaastat – teemad, ülesanded ja saavutused

ESMA esimest tegevusaastat ilmestasi kolm peamist mõjutegurit: finantskriisi edasiarenemine, regulatiivsete muudatuste tegevuskava jätkuv järgimine ning reitinguagentuuride järelevalve rakendamine. ESMA asus keerulistes turutingimustes täitma oma peamise kooskõlastaja rolli ELi turgude järelevalves, mis hõlmas suundumuste ja riskide aktiivset jälgimist ning riikide pädevate asutuste tegevuse kooskõlastamist eelkõige seoses lühikeseks müügi, finantsaruandluse, turu mikrostruktuuride ning kliiringu ja arveldustega.

Samuti asus ESMA kiirelt tegutsema oma uues rollis ELi väärtpaberiturgude valdkonna standardite kehtestajana seoses mitmesuguste uute või varsti läbivaatamisele tulevate õigusaktidega. Nendes õigusaktides käsitletakse turge (finantsinstrumentide turgude direktiiv), nende infrastruktuuri (Euroopa turu infrastruktuuri määrus), läbipaistvust (läbipaistvusdirektiiv, prospektidirektiiv, rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid) ja nõuetekohast toimimist (lühikeseks müük, turu kuritarvitamise direktiiv) ning nendega kehtestatakse eeskirjad selliste turuosaliste suhtes nagu reitinguagentuurid (määrus, millega muudetakse reitinguagentuuride määrust, ja reitinguagentuuride määruse muutmise ettepanek) ning investeerimisfondid (eurofondid, alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitlev direktiiv).

ESMA jätkas tööd riiklike järelevalveasutuste vahelise kogemuste ja hea tava vahetamise hõlbustamise nimel, eelkõige turujärelevalve valdkonnas, aga ka sellistes küsimustes nagu prospektid ja ülevõtupakkumised. ESMA lõi nii kahepoolset kui ka ühiskomitee kaudu tihedad ja tulemuslikud töösuhted teiste Euroopa järelevalveasutustega ning Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga.

Tähelepanu keskmes on järelevalve reitinguagentuuride üle, tegevuspõhimõtete kujundamine ja investorite kaitse

ESMA peamist regulatiivset eesmärki – töötada välja tõhus järelevalve ELi turuosaliste üle – asuti täitma juba varakult, kui ESMAst sai 2011. aasta juulis ainuke reitinguagentuuride järelevalveasutus Euroopas. Koos riiklike järelevalveasutustega oli Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve aasta lõpuks registreerinud kokku 15 reitinguagentuuri, nende hulgas sellised suured turuosalised nagu DBRS, Fitch, Moody's ja Standard & Poor's. Pärast nende registreerimist korraldas ESMA 2011. aasta lõpul esimesed kohapealsed kontrollid, mille eesmärk oli veenduda, et reitinguagentuurid vastavad reitinguagentuuride määruses sätestatud nõuetele.

Suur osa ESMA vahendeid suunati finantsinstrumentide turgude direktiivist tulenevaid kauplemisnõudeid käsitlevate uute tegevuspõhimõtete kujundamisele, millega seoses hindas ESMA kolme uue ettepaneku (milles käsitleti nimetatud direktiivis sätestatud kauplemiseelse

läbipaistvuse nõudest loobumist) nõuetelevastavust, avaldas oma lõpliku seisukoha automatiseeritud välkkauplemise kohta ning jätkas tööd kaupadega ja finantsinstrumentide turgude direktiivi käimasoleva läbivaatamismenetluse kõikide tahkudega. Seoses kauplemisjärgsete küsimustega alustas ESMA G20 kohtumisel kehtestatud reguleeriva tegevuskava kohaselt ettevalmistusi börsiväliseid tuletisinstrumente, keske vastaspoolega arveldusi ja kauplemisteabehoidlaid käsitleva määruse (Euroopa turu infrastruktuuri määrus) jaoks kavandatud tehniliste standardite väljatöötamiseks. Fondivalitsemise valdkonnas koostas ESMA seoses oluliste eurofonde ja alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitlevate direktiividega üksikasjalikud eeskirjad alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate suhtes, töötas välja eurofondide IV direktiivi hilise ülevõtmise praktilise korra ning alustas tööd börsil kaubeldavate fondide ja struktureeritud eurofondide valdkonnas, et tagada kõikide fondide puhul ühesugune investorite kaitsetase ja toodete läbipaistvus.

Veel üks oluline teema ESMA 2011. aasta tegevuskavas oli nõuetekohase läbipaistvustaseme tagamine kvaliteetse teabe kaudu. Selle raames jälgiti olukorda ning tutvustati rahvusvahelistele finantsaruandlusega seotud ringkondadele ja rahvusvahelisi standardeid kehtestavatele organitele Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve seisukohti kõnealustes küsimustes. Seda rolli täites aitas ESMA välja töötada rahvusvahelisi finantsaruandlusstandardeid ja esitas arvamusi raamatupidamisaruandlusega seotud teemadel nagu rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite kohaldamine riigi võlakohustuste suhtes.

Kõrvuti selle olulise rolliga tegevuspõhimõtete kujundamise vallas jätkas ESMA tööd selle nimel, et edendada riiklike järelevalveasutuste vahelist kogemuste vahetamist ning arutelude algatamist turu järelevalve teemadel ja prospektidirektiivi, läbipaistvusdirektiivi, ülevõtmispakkumiste jms seotud küsimustes. Ühtlasi jätkas ESMA oma ühistööd teiste Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga.

Lisaks finantssektori klientide kaitse tõhustamisele vahendajate ja fondivalitsejate suhtes lisaeeskirjade ja -nõuete kehtestamise teel andis ESMA investoritele ka oma esimese üleeuroopalise hoiatuse välisvaluuta kohta. Selle eesmärk oli hoiatada ja teavitada investoreid asjaomaste toodetega kaasnedes võivatest riskidest.

ESMA kui ELi amet

Lisaks sellele, et ESMA keskendus tegevuspõhimõtete kujundamise ja järelevalvega seotud rolli täitmisele, arendas ta ka oma sisemist korraldust. See hõlmas selliste eeskirjade ja

menetluste kujundamist ja rakendamist, mis tagavad ESMA nõuetekohaselt toimiva juhtimise ning ülesannete täitmise nii, nagu see on sätestatud tema asutamise aluseks olevas õigusaktis. Tähelepanu pöörati finants-, inimressursside, infosüsteemide (IT) ja logistikavaldkonnale.

ESMA kavandas ja rakendas oma korralduslikke eeskirju ja menetlusi selleks, et viia oma tegevus kooskõlla ELi nõuetega, näiteks hankeid, makseid ja töölevõtmist käsitlevate eeskirjadega. Koos infrastruktuuri edasise ülesehitamisega aitasid just need menetlused ESMA-l kasvatada oma töötajaskonna 35 töötajast 2011. aasta jaanuaris 100 töötajani 2012. aasta lõpus. Uue eesistuja ja tegevdirektori ametissenimetamine 2011. aasta kevadsuvel tõi kaasa organisatsioonisisese ümberkorraldamise, mille tagajärjel moodustati ESMA õigusliku vastutuse kajastamiseks mitu uut osakonda ja üksust.

Oma esimestel tegevuskuudel võttis ESMA edukalt kasutusele ELi raamatupidamissüsteemi (ABAC) ja lõi vajalikud finantsmenetlused, mis võimaldavad tal tulevaste kulukohustuste võtmisel ja maksete tegemisel järgida ELi eeskirju. Selleks et ESMA saaks toimida, tuleb rakendada ka hankemenetlusi ning lähtuda pakkujate valikul rangetest ja läbipaistvatest protsessidest.

2011. aasta keskel kolis ESMA oma Pariisi kontori ümber uuele aadressile (103, Rue de Grenelle). Kolimine osutus vajalikuks töötajaskonna kasvu tõttu, aga ka selleks, et omada rohkem koosolekuruume, kus pidada koosolekuid riiklike pädevate asutuste ja välispartneritega (näiteks avalikke arutelusid). ESMA-taolise noore organisatsiooni jaoks oli kolimine logistiline proovikivi, millega suudeti aga tegevust katkestamata hakkama saada.

Kiiresti kasvav organisatsioon puutus igapäevaselt kokku suurte logistiliste katsumustega, sealhulgas IT-valdkonnas. Peale selle jätkas ESMA tervet ELi hõlmava tehinguaruannete andmebaasi haldamist ja töötas välja toimiva IT-lahenduse reitinguagentuuride varasemate reitingute avaldamiseks. Seadusandlikus menetluses (näiteks börsiväliste tuletisinstrumentide valdkonnas) esinenud suurte viivituste tõttu olid edusammud mitme teise IT-projekti puhul aga oodatust aeglasemad.